

РЕЦЕНЗИЯ

от проф д-р Стоянка Георгиева Владева, дм

Медицински Факултет, Тракийски Университет гр. Стара Загора

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен 'доктор'

професионално направление 7.1 Медицина

докторска програма *Ревматология*

Автор: д-р Любомир Иванов Сапунджиев

Форма на докторантурата: самостоятелна подготовка

Катедра: „Пропedeutика на вътрешните болести“

Тема: „Вътреставна терапия с глюкокортикостероиди и лубриканти при остеоартроза на тазобедрената става“.

Научен ръководител: Проф д-р Анастас Згуров Баталов д.м.

1. Общо представяне на процедурата.

Представеният ми за рецензия комплект материали на хартиен и електронен носител е в съответствие с Чл.115 (1) от Процедура за придобиване на ОНС „доктор“ в МУ – Пловдив, Правилник на МУ-Пловдив от 06.11.2014 г. и включва всички изискуеми документи. Тези документи отговарят на изискванията на процедурата по официална защита на дисертационен труд.

2.Кратки биографични данни за докторанта.

Д-р Любомир Иванов Сапунджиев е роден на 02.12.1968 в гр.Пловдив. Той завършва средното си образование през 1986г. в Гимназия „Паисий Хилендарски“ гр.Пловдив с отличен успех. През 1994г придобива квалификационна степен – магистър по Медицина

във Висш Медицински Институт гр. Пловдив. Клиничната и преподавателската дейност на докторанта започва през 1996 г. като лекар-асистент в Катедрата по пропедевтика на вътрешните болести на МУ гр.Пловдив и УМБАЛ СВ.Георги, гр.Пловдив. От 2000г. той придобива клинична специалност Вътрешни болести, а през 2004г. - Ревматология. Следдипломната квалификация на д-р Сапунджиев включва поредица от специализирано обучение по различни нива на «Ставна Ехография» в МУ гр. Пловдив, МУ-София, др и по лъчелечение и остеодензитометрия – DEXA след успешно завършен курс на Международната Асоциация по клинична остеодензитометрия.

От 2009г до сега е Началник на Ревматологичното Отделение в УМБАЛ “Пълмед” ООД - гр. Пловдив и ръководител на практическото обучение на всички лекари-специализанти по модул „Ревматология“.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Темата касае вътрешното лечение на важното от епидемиологична, клинична и социална гледна точка заболяване коксартроза. Липсват достатъчно съвременни български и международни сравнителни изследвания в този аспект, което определя актуалността на дисертационния труд. От 2000 г. в световната медицинска наука бяха презентирани нови терапии за остеоартроза / ОА/ и е въведена методология за насоки в клинична практика. Тези аспекти впоследствие са причина за решението на Американската колегия по ревматология да преразгледа и актуализира препоръките за поведение при ОА на тазобедрената става. При лечението на тази остеоартроза, в препоръките на Европейската лига по Ревматология, приложението на хиалуронова киселина се определя като метод с добър симптоматичен и вероятен болестомодифициращ ефект. Подчертава се липсата на добре дефинирани включващи критерии за подходящите пациенти и на достатъчен брой рандомизирани клинични проучвания.

Артроцентезата на тазобедрената става, позволява успоредното извършване на диагностични процедури и прилагане в терапевтични концентрации на активните субстанции –in situ, при минимални системни и странични ефекти. Световните тенденции за осъществяването на персонализирана медицина също дават предимство на подобни рационални методи за диагностика и лечение. Изследването на рентгеновия модел е важна задача, поставена за разглеждане в дисертационния труд, защото определя клиничното представяне и проследяване на естествената и модифицираната от терапевтични намеси еволюция на коксартрозата.

4.Познаване на проблема

Докторантът е направил внушителен по обем литературен обзор върху световните научни публикации по темата за период от 1950 до 2020г като обоснование на поставената цел. Демонстрирано е обширно практическо владение на прилаганите методики и възможностите за детайлно боравене в предприетите научни проучвания. За това е допринесъл дългогодишния клиничен и академичен опит на д-р Сапунджиев.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Представеният за рецензиране дисертационен труд обхваща общо 426 страници и включва:106 таблици, 345 фигури и 17 страници с приложения.

Той включва следните раздели:

Съдържание- 5 стр; използвани съкращения- 4 стр ; литературен обзор - 87 стр.; цел задачи- 2 стр; Пациенти и методи- 22стр.; Резултати и обсъждане- 267 стр; Изводи-2 стр.; Приноси-1 стр.; Списък публикации по темата-2 стр.; Книгопис- 15 стр.; Приложения-17 стр. Използваните съкращения са коректно отразени.

Литературният обзор е представен в 87 страници и включва 19 таблици и 36 фигури като съдържа детайлни факти за всички аспекти на заболяването остеоартроза с фокус патологията

в тазобедрени стави и различните видове вътреставно лечение. Всичко това показва добрата информираност и насоката на докторанта по изследвания проблем. Литературният обзор включва 3 раздела, които са адекватни на поставените задачи и осъществените собствени проучвания.

Целта на дисертационния труд и дефинираните задачи към нея са формулирани ясно и точно.

Разделът „Пациенти и методи” е с обем 22 страници и включва 26 фигури и 7 таблици.

Проучвани са 440 амбулаторни пациенти за значителен период от 2012 до 2019г. Пациентите покриват диагностичните критерии за коксартроза. Ясно са обособени изследваните групи болни, включително и в контролна група. Детайлно са описани използваните клинични и образни методи, разпределението на пациентите в групите на прилаганите терапевтични подходи.

Дефинирана е методиката за насочена артроцентеза с ултразвуково насочване, на база сравнението и със „златния“ стандарт до момента – рентгеновото насочване с контрастиране.

Проучванията са два вида- крос- секционна и лонгитудинална. Наблюдението е коректно провеждано за пет годишен период и е съпътствано с нужната систематизация, видна от дизайна и получените резултати. Използвани са два лечебни курса на вътреставно приложение в съответната тазобедрена става, прилагани през пет месечен период с три субстанции (на кристален кортикостероид, хиалуронова киселина с ниска и с висока молекулна маса) и контролна група с физиологичен разтвор.

Броят на изследванията е напълно достатъчен за получаване на статистически достоверни данни. За обработката на информацията са използвани съвременни статистически анализи.

Получените резултати са представени успоредно с обсъждането. Те са разпределени по съответните раздели с подкрепа на 80 таблици, 283 фигури и снимки.

Резултатите предоставят важни данни за ефекта на локалните кортикостероиди и хиалуронова киселина с ниска/висока молекулна маса, както и данни за зависимостта на ефекта от степента на морфологичните промени (рентгенов стадий и модел), доза и вид медикамент, наличие на кумулативен ефект на повторните курсове с кортикостероиди и хиалуронова киселина. Докторантът сравнително анализира подробно използването на методиката за насочена артроцентеза с помощта на ултразвук спрямо проведената такава чрез рентгеново насочване с контрастиране. Той установява сходна акуратност и категорично превъзходство на ултразвука, по отношение на показателите време, цена и вредности за пациента и оператора.

При крос-секционното проучване в хода на пет годишно проследяване са анализирани промените и корелацията на демографските, клиничните и рентгеновите показатели. В лонгитудиналното проучване, освен промените в тези параметри на терапевтичните групи, е направено коректно и критично сравнително проучване с други външни проучвания.

Резултатите на научния труд установяват при крос-секционните анализи на входа на проследяването значими корелации между демографския показател –пол, клиничните показатели –болка, функция и рентгеновите показатели –ширина на ставното пространство. Това допринася за възможността за актуализиране дизайните на бъдещи проучвания върху коксартрозата.

Направените изводи съответсват на поставените задачи, като произлизат от собствените резултати на докторанта. Те са описани детайлно.

Книгописът съдържа 247 литературни източници, от които 5 на кирилица и 242 на латиница.

Докторантът е съобразил препоръките, направени на предзащита от Катедрения съвет.

6. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Дисертантът е дефинирал 3 методични, 2 научно-теоретични и 3 научно-приложни приноса. Те по оригинален начин валидират извършеното обстойно практико-теоретично изследване. Така тези приноси имат важно значение в ревматологичната практика. Създаден, тестван и патентован е иновативен дизайн – осигуряващ реални резултати на входа и изхода при проучвания, касаещи наличието на симптоматичен остеоартрит.

7. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантът е представил 10 публикации по темата на дисертацията си, от които два обзора, две пълнотекстови статии, четири доклада в научни форуми в България и два в чужбина. Последните са в престижното ревматологично списание *Annals of Rheumatic Diseases*. Във всички публикации, д-р Сапунджиев е първи автор, което е доказателство за неговия съществен научен принос. Това напълно отговаря на изискванията в ЗРАСРБ и Правилника на МУ Пловдив, които се предявяват към една докторска дисертация.

8. Лично участие на докторанта

Д-р Сапунджиев лично е осъществил проведените проучвания. Големият брой успешни инвазивни процедури показва трудността, която той е преодолял. Докторантът е анализирал сложните статистически данни по модел на проучените от него световни студии и представил получените резултати като завършен дисертационен труд.

9. Автореферат

Авторефератът по съдържание и качеството е направен според изискванията на МУ Пловдив и отговаря на съдържанието на дисертацията. Той отразява доста подробно основните резултати. Написан е в общ обем 82 страници с 31 таблици и 27 фигури и снимки. Посочен е списъкът с публикации.

10. Критични забележки и препоръки

Обемът на представената работа значително надвишава препоръчителните за научната степен доктор. Това е причината големия брой таблици, фигури и снимки, особено в раздела

„Резултати и обсъждане“ да редуцира възможността за по-обширно обсъждане на получените данни. Същевременно има отделен раздел „Съпоставка на резултатите с външни проучвания“. Изобилието от съкращения допълнително натоварва анализа на презентирания труд. Литературният обзор също би могъл да бъде по-съкратен и изчистен от факти, касаещи микроструктурни и генетични изменения, вътреставното прилагане PRP плазма, които не са предмет на изследване в дисертационния труд.

11. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Осъществените клинично-терапевтични, научни и научно-приложни проучвания от д-р Л.Сапунджиев могат да бъдат фундамент за формиране на национална ревматологична школа по инвазивна диагностика и лечение на коксартрозата.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд „Вътреставна терапия с глюкокортикостероиди и лубриканти при остеоартроза на тазобедрената става“ впечатлява с направения задълбочен теоретичен анализ, който касае възможностите за медикаментозно вътреставното лечение на коксартрозата. Той съдържа резултати, които представляват оригинален принос, отговарящ на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника на неговото прилагане, включително и в МУ гр.Пловдив. Това показва, че докторантът притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения като демонстрира качества за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, давам своята *положителна оценка* на представения за рецензиране дисертационен труд и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’ на д-р Любомир Иванов Сапунджиев в докторска програма по Ревматология.

15.05. 2021 г.

Рецензент:

(проф д-р Стоянка Георгиева Владева, дм)

